

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 20/2012-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. januára 2012 predbežne prerokoval sťažnosť P., L., zastúpeného C..., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom konateľa a *advokáta* JUDr. P. Č., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 17 Cb 10/97-361 z 13. marca 2003 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 ObdoV/6/2011 z 31. mája 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. septembra 2011 faxom a 7. septembra 2011 poštou doručená sťažnosť P. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“)

č. k. 17 Cb 10/97-361 z 13. marca 2003, (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) sp. zn. 1 ObdoV/6/2011 z 31. mája 2011 (ďalej aj „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej pripojených, najmä z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 ObdoV/6/2011 z 31. mája 2011 vyplynulo, že právny predchodca žalobkyne (S., a. s.) v pôvodnom konaní pred všeobecnými súdmi [Štátna banka československá – pobočka... (ďalej len „ŠBČS“)] a právny predchodca sťažovateľa [Jednotné roľnícke družstvo M. (ďalej len „JRD M.“)] ako žalovaný uzavreli 18. novembra 1986 čiastkovú úverovú zmluvu v znení dodatkov, na základe ktorej bol právnenému predchodcovi sťažovateľa poskytnutý dlhodobý investičný úver v sume 1 684 000 Kčs (55 898,55 €) na účely financovania investičnej akcie „Vinica Ž.“.

V ten istý deň identické subjekty uzatvorili druhú čiastkovú úverovú zmluvu v znení dodatkov, na základe ktorej bol právnenému predchodcovi sťažovateľa poskytnutý dlhodobý investičný úver v sume 1 996 000 Kčs (66 255,06 €) na účely financovania investičnej akcie „Vinica M.“.

V uvedených úverových zmluvách na strane dlžníka vystupovalo JRD M. Finančné vysporiadanie v súvislosti s odčlenením sťažovateľa od JRD M. sa uskutočnilo na základe rozhodnutia schváleného členskou schôdzou konanou v dňoch 26. a 27. februára 1987 s účinnosťou od 1. januára 1987.

Ďalšou čiastkovou úverovou zmluvou z 26. augusta 1987 v znení dodatkov bol právnym predchodcom žalobkyne poskytnutý sťažovateľovi dlhodobý investičný úver v sume 500 000 Kčs (16 596,95 €) pri úrokovej sadzbe 5 %, ktorý sa sťažovateľ zaviazal splatiť do 25. novembra 1994. Sťažovateľ úver riadne a včas nezaplatil.

Dňa 23. júna 1988 bola medzi tými istými účastníkmi ako pri predošlej zmluve uzavretá úverová zmluva o poskytnutí dlhodobého investičného úveru v sume 560 000 Kčs

(18 588,59 €) pri úrokovej sadzbe 5 %, ktorý sa sťažovateľ zaviazal splatiť do 25. novembra 1994. Sťažovateľ poskytnutý úver riadne a včas nesplatil.

Dňa 30. júna 1988 bola medzi rovnakými účastníkmi ako pri predchádzajúcej zmluve uzavretá úverová zmluva o poskytnutí dlhodobého investičného úveru v sume 800 000 Kčs (26 554,13 €). Sťažovateľ úver riadne a včas nezaplátil.

Medzi právnym predchodcom žalobkyne a sťažovateľom bola napokon 22. decembra 1988 uzavretá úverová zmluva o poskytnutí dlhodobého investičného úveru v sume 468 000 Kčs (15 534,75 €), ktorý sťažovateľ riadne a včas nesplácal.

Účastníkom uvedených zmlúv na strane veriteľa bola ŠBČS. Na základe uznesenia vlády Československej socialistickej republiky č. 196/89 a § 6 písm. a) zákona č. 158/1989 Zb. o bankách a sporiteľniach boli práva a záväzky z predmetných úverových zmlúv delimitované na pôvodnú žalobkyňu Všeobecnú úverovú banku, a. s... (ďalej len „VÚB, a. s....“). Táto skutočnosť bola konštatovaná aj v dodatkoch k predmetným úverovým zmluvám z 11. decembra 1990.

Dňa 3. júla 1991 bola medzi právnym predchodcom žalobkyne (v tom čase VÚB, a. s...) a sťažovateľom uzavretá úverová zmluva č. 3/91 vrátane dodatkov, na základe ktorej bol sťažovateľovi poskytnutý úver v sume 4 000 000 Kčs (132 775,67 €) pri úrokovej sadzbe 19 %. Sťažovateľ úver riadne a včas nesplácal.

Medzi pôvodnou žalobkyňou (VÚB, a. s...) a sťažovateľom boli v roku 1995 postupne uzatvorené ďalšie tri úverové zmluvy, z ktorých neskoršia vždy nahrádzala skoršiu. Prvou bola úverová zmluva č. 1/95. Na splatenie úveru z tejto zmluvy bola uzatvorená úverová zmluva č. 2/95, ktorá nahrádzala zmluvu č. 1/95. Následne identickí účastníci 28. septembra 1995 uzavreli na účely splatenia úveru vyplývajúceho zo zmluvy č. 2/95 úverovú zmluvu č. 3/95, na základe ktorej bol sťažovateľovi poskytnutý úver v sume

25 000 000 Sk (829 847,97 €) pri úrokovej sadzbe 19,5 %. Úver mal byť splatený do 31. októbra 1995, pričom sťažovateľ úver riadne a včas nesplácal.

Žalobou z 20. januára 1997 sa VÚB, a. s..., domáhala na krajskom súde proti sťažovateľovi zaplata sumy 40 719 692,86 Sk s príslušenstvom z dôvodu čiastočného nesplnenia záväzkov z označených úverových zmlúv. Krajský súd napadnutým rozsudkom vyhovel žalobe a sťažovateľovi uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 40 719 692,86 Sk s 18 % úrokom z omeškania od 1. decembra 1996 až do zaplata.

Počas konania pred všeobecnými súdmi postúpila VÚB, a. s..., pohľadávky z už uvedených úverových zmlúv na základe zmluvy o postúpení pohľadávok z 22. decembra 1999 na postupníka – S., š. p. ú., z ktorého následne prešli práva a povinnosti na S., a. s..., a to na základe zmluvy o predaji podniku z 30. januára 2002.

Na odvolanie sťažovateľa najvyšší súd ako súd odvolací vec prerokoval a rozsudkom č. k. 2 Obo 240/03-403 z 10. novembra 2004 rozhodol tak, že zmenil napadnutý rozsudok krajského súdu a žalobu ako nedôvodnú zamietol. V odôvodnení svojho zamietajúceho rozsudku uviedol, že predmetnými úverovými zmluvami, menenými a doplnenými ich dodatkami došlo k takému chaotickému právnemu stavu a jeho zahmlievaniu hlavne zo strany žalobkyne, že nemožno zodpovedať základné otázky, ktoré je pre posúdenie veci potrebné objasniť. Ďalej uviedol, že žalobkyňa nemohla realizovať úver na iný účel, ako je dohodnutý, ako aj to, že zvlášť neprípustnou finančnou operáciou je novým úverom splatiť starý úver, keďže to jej neumožňoval v relevantnom čase platný „*zákon o bankách ani interné predpisy*“. Takýto protiprávny postup umožnila podľa názoru najvyššieho súdu žalobkyňa, preto nemožno považovať tieto „manipulácie banky“ za poskytnutie úveru, lebo v skutočnosti úver poskytnutý nebol.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa. Najvyšší súd ako súd dovolací preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie je opodstatnené. Najvyšší súd ako súd dovolací preto uznesením č. k.

I ObdoV 28/2005-427 z 30. mája 2007 napadnutý rozsudok najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Rozhodol tak s odôvodnením, že z predložených dokladov nie je sporné, že čiastkové úverové zmluvy boli uzatvárané v rokoch 1986 až 1988 podľa zákona č. 109/1964 Zb. Hospodársky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Hospodársky zákonník“), a rovnako nie je sporné, že úverovou zmluvou č. 3/95 z 28. septembra 1995 bol dlžníkovi poskytnutý krátkodobý úver v sume 25 000 000 Sk, k čomu došlo podľa v tom čase už platného zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“). Ustanovenie § 497 Obchodného zákonníka upravujúce zmluvu o úvere ustanovuje, že peňažné prostriedky veriteľ poskytne v prospech dlžníka, ale toto ustanovenie neupravuje spôsob, ako sa majú peňažné prostriedky dlžníkovi poskytnúť, a ponecháva zmluvným stranám úplnú voľnosť. Slovné spojenie „poskytne v prospech dlžníka“ nevyžaduje podľa dovolacieho súdu pre naplnenie úverového vzťahu priame plnenie dlžníkovi v hotovosti alebo bezhotovostné plnenie na jeho účet v peňažnom ústave. Nie je vylúčené, teda je dovolené, aj plnenie v prospech dlžníka formou plnenia záväzkov dlžníka priamo jeho veriteľovi v hotovosti alebo na jeho účet v peňažnom ústave. Taktiež žiadne z ustanovení Obchodného zákonníka, ktoré upravujú úverovú zmluvu, ničím podľa dovolacieho súdu neobmedzujú účel, na ktorý by bolo možné úver poskytnúť. Dovolací súd preto názor odvolacieho súdu, že v danom prípade išlo o protiprávny postup umožnený bankou, považoval za nesprávny.

Najvyšší súd ako súd odvolací potom, ako bolo jeho rozhodnutie dovolacím súdom zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie, ju znovu prerokoval a rozhodol rozsudkom č. k. 2 Obo 163/07-526 zo 17. júla 2008 tak, že rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a žalobu opätovne zamietol. V odôvodnení uviedol, že názor vyslovený dovolacím súdom len ťažko môže akceptovať, lebo je v zjavnom rozpore s Obchodným zákonníkom. Ďalej uviedol, že podstatnou otázkou v tejto veci je posúdenie tzv. reúveru. Podľa názoru odvolacieho súdu zákon nepozná takú právnu úpravu, že úver možno splatiť v tom istom peňažnom ústave novou úverovou zmluvou, a takúto možnosť neupravujú ani interné smernice žiadneho peňažného ústavu v Slovenskej republike. Ďalej odvolací súd uviedol, že

v prvšom rozsudku poukázal na množstvo dodatkov úverových zmlúv vypracovaných právnymi predchodcami žalobkyne, ktoré spôsobili zánik pôvodných úverových zmlúv. Tieto právne úkony odvolací súd považoval za neplatné, a tým za také, ktoré nezakladajú právo žalobkyne voči sťažovateľovi. Odvolací súd uzavrel, že žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno, a preto žalobu opätovne zamietol.

Na základe dovolania žalobkyne vec znovu preskúmal najvyšší súd ako dovolací súd a rozhodol tak, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu uznesením č. k. 1 ObdoV 79/08-547 z 31. marca 2010 zrušil a vec opätovne vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie. Toto rozhodnutie odôvodnil tým, že dovolací súd už vo veci predtým rozhodol rozsudkom sp. zn. 1 ObdoV 28/2005 z 30. mája 2007 a vyslovil v ňom záväzný právny názor, pričom odvolací súd rozhodol v rozpore s vysloveným právnym názorom dovolacieho súdu. Ďalej uviedol, že v danej veci je nesporné, že žalobkyňa a sťažovateľ, resp. ich právni predchodcovia (právne nástupníctvo bolo podľa názoru dovolacieho súdu preukázané) uzavreli úverové zmluvy označené ako čiastkové úvery v znení dodatkov. Úverové zmluvy uzavreté v rokoch 1986 až 1988 a v roku 1991 a nároky z nich vyplývajúce, ako aj lehoty na uplatnenie práv je podľa dovolacieho súdu potrebné v zmysle § 763 ods. 1 a 2 Obchodného zákonníka posudzovať podľa Hospodárskeho zákonníka. Zmluvné strany si dohodli výšku úveru, účel, na ktorý budú finančné prostriedky použité, spôsob jeho čerpania, zročnosť úveru, výšku jednotlivých splátok a úrokovú sadzbu za nedodržanie zmluvných podmienok. Nie je sporné, že peňažné prostriedky boli poskytnuté na úverový účet dlžníka. Dovolací súd ďalej uviedol, že na vznik záväzku z úverovej zmluvy č. 3/95 uzavretej podľa § 497 a nasl. Obchodného zákonníka sa nevyžaduje reálne čerpanie úveru dlžníkom. Naplnenie úverového vzťahu nie je podľa dovolacieho súdu podmienené priamym plnením dlžníkovi v hotovosti alebo bezhotovostným plnením na jeho účet v peňažnom ústave, ale poskytnutie peňažných prostriedkov môže mať aj formu plnenia záväzku dlžníka priamo veriteľovi hotovostným alebo bezhotovostným stykom. To podľa dovolacieho súdu znamená, že poskytnutie tzv. „reúveru“ neodporuje konsenzuálnemu charakteru tohto zmluvného typu, čo už bolo vyslovené v predchádzajúcom zrušujúcom rozhodnutí dovolacieho súdu. Takéto

poskytnutie úveru peňažným ústavom bolo v súlade s opatrením Národnej banky Slovenska z 3. marca 1995 č. 71/1995 Z. z., podľa ktorého na účely kategorizácie pohľadávok a podsúvahových záväzkov sa rozlišujú aj pohľadávky, ktoré vznikli banke poskytnutím jedného alebo viacerých úverov dlžníkovi na uspokojenie iných, už skôr vzniknutých pohľadávok. Z uvedených dôvodov dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu pre nesprávne právne posúdenie veci zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že vyslovený právny názor je pre odvolací súd záväzný (§ 243d ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací rozsudkom č. k. 1 Obo 69/2010-568 zo 16. novembra 2010 znovu vo veci rozhodol tak, že napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a žalobu zamietol. Žalobkyni súčasne uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľovi sumu 51 125,28 € z titulu náhrady trov konania. Rozhodnutie odôvodnil tým, že zákonné dôvody na zrušenie rozsudku odvolacieho súdu dovolacím súdom tu neboli, pretože ani nebolo namietané vykonané dokazovanie, ale len odlišný právny názor, čo nie je dôvodom na zrušenie rozsudku odvolacieho súdu. Ďalej uviedol, že dovolací súd sa v zrušujúcom rozhodnutí nedotkol základnej otázky, či úverová zmluva je absolútnym obchodom, a ak ju vykladá inak, potom mal odôvodniť aj tento výklad. Odvolací súd považuje úverové zmluvy za tzv. absolútny obchod s následkami s tým súvisiacimi. Konečný výsledok tzv. reúverovania úveru je ten, že dlh sa splatí dlhom, aby dlžníkovi zostal naďalej nesplatený. To sa však podľa odvolacieho súdu prieči právnej úprave o poskytovaní úveru, ale aj právnej logike. V spojitosti s tým nemožno uvažovať ani o tzv. novácii či reštrukturalizácii záväzku. Rovnako sa nemožno odvolávať ani na opatrenie guvernéra Národnej banky Slovenska, ktoré je nižšou právnou normou a nemôže meniť zákon (dokonca retroaktívne), navyše z celého opatrenia ani taký záver nemožno vyvodiť. Odvolací súd preto znovu rozhodol tak, ako je už uvedené.

Proti tomuto rozhodnutiu podala žalobkyňa opätovne dovolanie. Keďže predpokladala, že odvolací súd by znovu rozhodol rovnako ako v predchádzajúcich rozhodnutiach, navrhla, aby dovolací súd rozhodol vo veci samej a napadnutý rozsudok

odvolacieho súdu zmenil tak, že rozsudok krajského súdu č. k. 17 Cb 10/1997-361 z 13. mája 2003 potvrdí.

Najvyšší súd napadnutým rozsudkom rozhodol v súlade s návrhom žalobkyne, t. j. rozsudok odvolacieho súdu zmenil a napadnutý rozsudok krajského súdu z 13. mája 2003 potvrdil.

Proti napadnutému rozsudku krajského súdu (t. j. prvostupňového súdu) a napadnutému rozsudku najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho podal sťažovateľ sťažnosť ústavnému súdu.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa domáha, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu, ako aj napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu. Sťažovateľ zároveň navrhol, aby ústavný súd napadnutý rozsudok najvyššieho súdu a napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil.

Sťažovateľ taktiež navrhol, aby ústavný súd rozhodol o dočasnom opatrení a aby odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku najvyššieho súdu v spojení s napadnutým rozsudkom krajského súdu.

Podaním z 5. septembra 2011 sťažovateľ doplnil sťažnosť predložením dodatočných dôvodov na podporu svojho návrhu na vydanie rozhodnutia o dočasnom opatrení a o odklade vykonateľnosti napadnutých rozsudkov.

Ústavný súd 24. novembra 2011 vyzval najvyšší súd na vyjadrenie k sťažnosti. Predseda najvyššieho súdu vo svojom stanovisku zo 7. decembra 2011 uviedol, že napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je vecne správny a jeho odôvodnenie zodpovedá zákonnému vymedzeniu odôvodnenia rozsudku.

Vzhľadom na to, že stručné vyjadrenie najvyššieho súdu neobsahovalo žiadnu novú argumentáciu, prípadne skutočnosti, ktoré by nevyplývali z napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov a súvisiaceho súdneho spisu, ústavný súd považoval za nadbytočné, aby toto vyjadrenie zasielal sťažovateľovi na zaujatie stanoviska.

II.

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu č. k. 17 Cb 10/97-361 z 13. marca 2003

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (IV. ÚS 23/05).

Judikatúra ústavného súdu stabilne pripomína, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, a to predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci (napr. I. ÚS 214/09). Podľa princípu subsidiarity ústavného súdu vyplývajúceho z poslednej vety čl. 127 ods. 1 ústavy, rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. V nadväznosti na to ústavný súd pripomína, že v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie právoplatne skončilo (IV. ÚS 254/2011).

Vzhľadom na princíp subsidiarity ustanovený v čl. 127 ústavy je vylúčená právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o sťažovateľom uplatnených námietkach porušenia jeho práv napadnutým rozsudkom krajského súdu. Ochrany svojich práv sa sťažovateľ mohol domáhať a aj sa domáhal podaním odvolania proti napadnutému rozsudku krajského súdu.

Ústavný súd z týchto dôvodov sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorá smeruje proti napadnutému rozsudku krajského súdu odmietol z dôvodu nedostatku svojej právomoci podľa § 25 ods. 2 prvej vety zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov [ďalej len „zákon o ústavnom súde“; (obdobne napr. IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05, III. ÚS 290/06, III. ÚS 288/07)].

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 ObdoV/6/2011 z 31. mája 2011

Ústavný súd sa ďalej zaoberal tou časťou sťažnosti, ktorá smeruje proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu, skúmajúc, či neexistujú dôvody brániace jej prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie

konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci (v danom prípade všeobecného súdu) štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným postupom orgánu verejnej moci alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. O zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide preto vtedy, ak pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. rozhodnutia I. ÚS 140/03, IV. ÚS 166/04, IV. ÚS 136/05, II. ÚS 98/06, III. ÚS 198/07, IV. ÚS 27/2010).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať správnosť skutkových a následne na nich založených právnych záverov všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu (obdobne napr. III. ÚS 78/07, IV. ÚS 27/2010). Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010).

Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli

zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak ústavný súd zistí interpretáciu a aplikáciu právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

Z týchto hľadísk preskúmal ústavný súd sťažnosť sťažovateľa namietajúceho *porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.*

Sťažovateľ odôvodňuje svoju sťažnosť nasledujúcimi ťažiskovými námietkami:

1. Pokiaľ ide o prvú námietku, sťažovateľ argumentuje tým, že z viacerých uzatvorených zmlúv (č. 1/95, č. 2/95 a č. 3/95) mu nebol reálne poskytnutý žiadny úver, ale tieto mohli slúžiť iba na refinancovanie staršieho záväzku (išlo teda o tzv. reúver). Poslednou úverovou zmluvou, na základe ktorej došlo k reálnemu poskytnutiu peňažných prostriedkov, bola podľa sťažovateľa úverová zmluva č. 2/95. Výnos z úveru č. 1/95 mal byť použitý na refinancovanie úveru poskytnutého v roku 1994, ktorý ale podľa sťažovateľa nebol vôbec poskytnutý. Sťažovateľ tvrdí, že „... úverová zmluva č. 2/95 opätovne určovala spôsob použitia úveru na vyplatenie úveru z úverovej zmluvy č. 1/95 a úverová zmluva č. 3/95 na vyplatenie úveru z úverovej zmluvy č. 2/95. Skutočnosť, že prvostupňový súd ako aj súd dovolací sa vo svojich odôvodneniach venovali otázke spôsobu, akým môže byť úver poskytnutý, je pre hmotnoprávne posúdenie žaloby dôležitá iba v prípade, ak by bolo preukázané, že úverová zmluva č. 1/95 (a následne aj 2/95 a 3/95) skutočne refinancovala

úver poskytnutý sťažovateľovi v roku 1994 – ako však už sťažovateľ uviedol, takýto úver nebol sťažovateľovi v roku 1994 poskytnutý a žalobca túto skutočnosť nepreukázal.

V tejto súvislosti je rovnako dôležité poukázať na skutočnosť spôsobu poskytnutia úveru – na základe vyššie uvedených úverových zmlúv mal byť na refinancovanie staršieho úveru použitý iba výnos z úveru (článok II bod 2 písm. d) úverovej zmluvy č. 1/95, článok II bod 2 úverovej zmluvy č. 2/95 a článok II bod 2 úverovej zmluvy č. 3/95) – ak bol úver poskytnutý iným spôsobom, nedošlo ku poskytnutiu úveru, ale teoreticky iba k bezdôvodnému obohateniu.“.

Obsahom uvedenej námietky je v podstate tvrdenie, že postupne boli uzatvorené tri úverové zmluvy, z ktorých každá nasledujúca nahrádzala predošlú (č. 1/95 vrátane jedného dodatku, č. 2/95 a č. 3/95), pričom, ako zistil ústavný súd z priložených podkladov, všetky boli zabezpečené záložným právom k nehnuteľnostiam patriacim sťažovateľovi, a to na účely financovania staršieho záväzku, ktorý však podľa sťažovateľa nikdy neexistoval.

Najvyšší súd v napadnutom rozsudku vychádzal z toho, že uvedené úverové zmluvy boli skutočne uzatvorené a na ich základe došlo k plneniu, a uviedol, že „*poskytnutie peňažných prostriedkov dlžníkovi (žalovanému) na zaplatenie jeho skoršieho záväzku v peňažnom ústave, dlžníka nezavahuje povinnosti tieto prostriedky peňažnému ústavu vrátiť a takýto postup neodporuje žiadnemu právnomu predpisu“.* Vzhľadom na skutočnosť, že napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu bol potvrdený rozsudok krajského súdu, je potrebné zohľadniť aj odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu, podľa ktorého: „*Keďže sa účastníci v zmluve dohodli, akým spôsobom bude úver (zo zmluvy č. 3/95, poznámka) čerpaný, pričom je zrejmé, že záväzok vyplývajúci z ÚZ (úverovej zmluvy, poznámka) č. 2/95 na základe úveru poskytnutého na základe ÚZ (úverovej zmluvy, poznámka) č. 3/95 zanikol, súd obrany odporcu (sťažovateľa, poznámka) v tom, že v skutočnosti mu peniaze... poskytnuté neboli, považoval za účelové. Je na dohode účastníkov, akým spôsobom sa bude realizovať povinnosť veriteľa poskytnúť v prospech dlžníka peňažné prostriedky.“*

Ústavný súd nepovažuje odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu v tejto časti za arbitrárne alebo zjavne neodôvodnené. Práve naopak, výklad, podľa ktorého poskytnutie peňažných prostriedkov dlžníkovi aj na krytie jeho skoršieho záväzku voči veriteľovi neodporuje žiadnemu právnomu predpisu, je plne v súlade so zmyslom a účelom súkromného práva, ako aj § 497 a nasl. Obchodného zákonníka upravujúcich zmluvu o úvere. Ani odpoveď na námietku sťažovateľa, že je sporné, či sa na refinancovanie skoršieho úveru mal použiť iba výnos z úveru (č. 1/95, č. 2/95 a č. 3/95) alebo celý úver, nemá vplyv na právny záver o existencii záväzku sťažovateľa z týchto úverových zmlúv, a tým ani na posúdenie možnosti, či mohlo byť napadnutým rozsudkom porušené v petite sťažnosti označené základné právo.

2. Druhou námietkou sťažovateľ poukazuje na nedostatočné odôvodnenia prechodu záväzkov zo zmlúv uzatvorených pred 1. januárom 1987 na neho (dve zmluvy o poskytnutí dlhodobého investičného úveru uzatvorené 18. novembra 1986) po pôvodnom dlžníkovi z týchto úverových zmlúv, t. j. z JRD M. Sťažovateľ „v súdnom konaní opakovane uvádzal, že nie je právnym nástupcom JRD M. Túto námietku sťažovateľa súd prvého stupňa neuznal a odvolal sa na skutočnosť, že o rozdelení JRD M., v dôsledku ktorého vznikol aj sťažovateľ, rozhodla členská schôdza JRD M. a členská schôdza sťažovateľa, a tým bolo pre súd prvého stupňa skutkovo a právne ustálené, že záväzky z úverových zmlúv JRD M. prešli na sťažovateľa. Otázke právneho nástupníctva sa dovolací súd vo svojom rozhodnutí nevenoval, a to napriek skutočnosti, že odvolací súd, v rozpore s názorom súdu prvého stupňa mal za preukázané, že sťažovateľ nie je v rozsahu záväzkov z úverových zmlúv právnym nástupcom JRD M.“. Dôvodom, pre ktorý nemal byť sťažovateľ právnym nástupcom pôvodného dlžníka JRD M., je nepreukázanie súhlasu vyššej družstevnej organizácie, ktorý je podľa sťažovateľa v zmysle § 91 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka v znení účinnom v čase uzatvorenia úverových zmlúv podmienkou platnosti uznesenia členskej schôdze družstva, ktorá o rozdelení hlasovala. Podľa sťažovateľa bolo preukázané iba prerokovanie rozdelenia JRD M. nadriadeným orgánom, nie však schválenie uznesenia členskej schôdze JRD M. nadriadeným orgánom. Rozdelenie JRD M. a finančné

vysporiadanie odčlenenia sťažovateľa od neho z 27. februára 1987 tak nemohlo mať také právne následky, ako určil najvyšší súd.

Pri odôvodnení svojho rozhodnutia najvyšší súd sumarizoval uzatvorené zmluvy, z ktorých mal vyplývať záväzok sťažovateľa, a navyše uviedol:

„Na záver je potrebné zdôrazniť, že povinnosť zaplatiť dlh z úverových zmlúv žalovaný uznal v zápisnici z 12. septembra 1996, tak ako to konštatoval aj dovolací súd vo svojom skoršom rozhodnutí. Je nepochybné, že aj poskytnutie peňažných prostriedkov dlžníkovi (žalovanému) na zaplatenie jeho skoršieho záväzku v peňažnom ústave, dlžníka nezbavuje povinnosti tieto prostriedky peňažnému ústavu vrátiť a takýto postup neodporuje žiadnemu právnemu predpisu. Preto rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bola žaloba zamietnutá, nie je vecne správne a vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.“

Z reprodukovanej časti napadnutého rozsudku najvyššieho súdu vyplýva, že sa stotožnil s názorom krajského súdu, podľa ktorého záväzok sťažovateľa v dôsledku jeho uznania a nepreukázania opaku trvá. Je úlohou všeobecného súdu posúdiť, či uznanie povinnosti zaplatiť dlh z úverových zmlúv (vrátane úverových zmlúv spred 1. januára 1987) sťažovateľom v zápisnici (zázname z rokovania) z 12. septembra 1996, resp. ako uvádza krajský súd, aj v zázname z rokovania z 25. októbra 1996, splňa podmienky uznania dlhu podľa § 132 Hospodárskeho zákonníka, § 327 Obchodného zákonníka v znení účinnom v relevantnom čase alebo podľa iných na vec aplikovateľných právnych predpisov.

Ústavný súd zdôrazňuje, že mu zásadne neprislúcha hodnotiť vykonané dôkazy a ich posúdenie všeobecným súdom tak, ako to požaduje sťažovateľ vo svojej sťažnosti. Takýto postup ústavného súdu by bol nielen v rozpore s jeho už spomínaným postavením, ale popieral by základné zásady ústnosti a bezprostrednosti súdneho konania (m. m. I. ÚS 118/2011).

Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že ako judikatúra Komisie pre ľudské práva (sťažnosť č. 6172/73, X. v. United Kingdom, sťažnosť č. 10000/83, H v. United Kingdom),

tak aj doterajšia judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. v prípade Delcourt, resp. Monnel a Morris) pod spravodlivým súdnym procesom (fair hearing) v žiadnom prípade nechápe právo účastníka súdneho konania na preskúmanie toho, akým spôsobom vnútroštátny súd hodnotil právne a faktické okolnosti konkrétneho prípadu.

Odpoveď na otázku, či záväzky zo zmlúv uzatvorených pred 1. januárom 1987 (dve zmluvy o poskytnutí dlhodobého investičného úveru uzatvorené 18. novembra 1986) prešli na sťažovateľa samotným delimitačným protokolom (finančné vysporiadanie odčlenenia sťažovateľa z JRD M. z 27. februára 1987), nebola ani podľa krajského súdu a ani podľa napadnutého rozsudku najvyššieho súdu jedinou rozhodujúcou pre rozhodnutie vo veci samej. Vzhľadom na skutočnosť, že najvyšší súd v napadnutom rozsudku odôvodnil svoje rozhodnutie inak, ako navrhoval sťažovateľ, nie je bez ďalšieho dôvodom na prijatie záveru o neústavnosti postupu a rozhodnutia najvyššieho súdu, ak je toto odôvodnenie samo osebe ústavne udržateľné pre rozhodnutie vo veci.

Pre posúdenie argumentov najvyššieho súdu v odôvodnení napadnutého rozsudku považuje ústavný súd za potrebné ozrejmiť stav týkajúci sa predmetných čiastkových úverových zmlúv o poskytnutí dlhodobého investičného úveru uzatvorených 18. novembra 1986.

Ústavný súd vychádzal zo skutkového stavu zisteného všeobecnými súdmi a aj z priložených dokumentov a zistil, že čiastková úverová zmluva o poskytnutí dlhodobého investičného úveru uzatvorená 18. novembra 1986 medzi JRD M. a ŠBČS na financovanie investičnej akcie „Vinica M.“ bola zmenená a doplnená viacerými dodatkami, z ktorých už všetky uzatvoril priamo sťažovateľ prostredníctvom osôb na to oprávnených. Konkrétne ide o zmenu zmluvy dodatkami č. 1 (30. marca 1987, ktorý potvrdzoval prechod záväzkov z úverovej zmluvy na sťažovateľa a bol podpísaný aj osobami oprávnenými konať za sťažovateľa a osobami oprávnenými konať za JRD V. ako druhého nástupcu JRD M.), č. 2 (28. júna 1989), č. 3 (11. decembra 1990), č. 4/94

(7. marca 1994), č. 5/94 (14. apríla 1994), č. 6/94 (8. decembra 1994) a č. 7/94 (s údajom o dátume uzatvorenia 10. novembra 1994).

Ústavný súd rovnako zistil, že čiastková úverová zmluva o poskytnutí dlhodobého investičného úveru uzatvorená 18. novembra 1986 medzi JRD M. a ŠBČS na financovanie investičnej akcie „Vinica Ž.“ bola zmenená a doplnená viacerými dodatkami, z ktorých taktiež už všetky uzatvoril priamo sťažovateľ prostredníctvom osôb na to oprávnených. Konkrétne ide o zmenu zmluvy dodatkami č. 1 (30. marca 1987, ktorý potvrdzoval prechod záväzkov z úverovej zmluvy na sťažovateľa a bol podpísaný osobami oprávnenými konať za sťažovateľa a osobami oprávnenými konať za JRD V. ako druhého nástupcu JRD M.), č. 1/90 (11. decembra 1990), č. 2 (28. júna 1989), č. 2/94 (7. marca 1994), č. 3/94 (14. apríla 1994), č. 4/94 (8. decembra 1994) a č. 5/94 (s údajom o dátume uzatvorenia 10. novembra 1994).

Ústavný súd ďalej dodáva, že rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 ObdoV/6/2011 z 31. mája 2011 bol napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdený ako vecne správny. Preto je potrebné prihliadnuť aj na odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu. Krajský súd sporné nástupníctvo sťažovateľa odôvodnil nielen samotným delimitačným protokolom (finančné vysporiadanie odčlenenia sťažovateľa od JRD M. z 27. februára 1987), ale aj dodatkami č. 1 z 30. marca 1997 k obom čiastkovým úverovým zmluvám o poskytnutí dlhodobého investičného úveru.

Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, že záver najvyššieho súdu v napadnutom rozsudku sa javí ako vecne správny aj s ohľadom na § 128 ods. 2 Hospodárskeho zákonníka účinného v čase uzatvorenia dodatkov č. 1 z 30. marca 1987 k obom čiastkovým úverovým zmluvám, podľa ktorého povinnosť zo záväzku môže dohodou prevziať iná organizácia len so súhlasom oprávnenej organizácie, pokiaľ nejde o prevzatie na základe rozhodnutia alebo so súhlasom nadriadených orgánov. Predmetné dodatky č. 1, podľa ktorých *«práva a povinnosti vyplývajúce z uvedenej zmluvy prechádzajú na JRD „L.“ v L. (sťažovateľa, pozn.)»*, boli podpísané nielen veriteľom z čiastkových úverových zmlúv ako osobou

oprávnenou zo záväzku, ale aj oboma potenciálnymi nástupcami pôvodného dlžníka. Aj keby prechod záväzkov z oboch čiastkových úverových zmlúv na sťažovateľa nevyplýval už zo samotného delimitačného rozhodnutia, nesporne by vyplýval z uvedených dodatkov tak, ako to uviedol aj krajský súd.

Ak s ohľadom na uvedené v okolnostiach danej veci mal najvyšší súd za preukázané, že čiastkové úverové zmluvy z 18. novembra 1986 zaväzujú sťažovateľa, resp. že sťažovateľ nepreukázal neexistenciu záväzku z nich vyplývajúceho, nekonal, pokiaľ ide o druhú námietku sťažovateľa, arbitrárne a ani zjavne neodôvodnene.

3. Tretia námietka sťažovateľa je založená na tvrdení, že najvyšší súd v napadnutom rozsudku neuviedol, z ktorých dôkazov vychádzal pri svojom rozhodovaní, a ani neuviedol, ktoré dôkazy boli navrhnuté a vykonané v rámci konania.

Najvyšší súd v napadnutom rozsudku rozhodol, že dovolaním napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho spočíva na nesprávnom právnom posúdení správne zisteného skutkového stavu. Zároveň najvyšší súd označil, ktoré zmluvy uzatvorené medzi stranami sporu predstavovali dôvod vzniku záväzkov sťažovateľa, rozsah ich splatenia, ako aj to, ktorý úkon považuje za uznanie záväzku. Rovnako najvyšší súd v napadnutom rozsudku rozsiahlym spôsobom rekapituloval doterajší priebeh konania vrátane obsahu podaní strán a dôvodov jednotlivých doterajších rozhodnutí. Najvyšší súd v napadnutom rozsudku navyše odkázal na skutkový stav správne zistený krajským súdom, ktorý podrobne uvádza, z ktorých písomností pri svojich úvahách vychádzal, a to vrátane odkazov na čísla listov v spise. Skutočnosť, že nie všetky navrhnuté sťažovateľom dôkazy sú uvedené v odôvodnení napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu, sama osebe nepostačuje na možnosť vyslovenia porušenia v sťažnosti označeného základného práva sťažovateľa.

Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu, a to či už sám osebe, alebo aj s prihliadnutím na odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu je podľa názoru ústavného súdu, aj pokiaľ ide tretiu námietku sťažovateľa, dostatočne odôvodnený. Napadnutý rozsudok

najvyššieho súdu tak podľa názoru ústavného súdu ani v tejto časti nevykazuje znaky zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti.

4. Sťažovateľ svoju štvrtú námietku založil na tvrdení, že krajský súd, ako aj najvyšší súd napadnutými rozhodnutiami priznali v rozpore so zákonom žalobcovi nárok na úroky z omeškania z úrokov z omeškania. sťažovateľ uvádza, že bol „zaviazaný úhradou úrokov z úrokov z omeškania, kedy v rámci istiny boli priznané úroky z omeškania vo výške 4 499 500,45 SKK, z ktorých bol sťažovateľ rovnako zaviazaný platiť úroky z omeškania. Takýto postup je z hľadiska hmotného práva neprípustný – úroky z omeškania nie sú súčasťou pohľadávky, ale len jej príslušenstvom. Oneskoreným zaplatením úrokov nevzniká právo na ďalšie úroky z omeškania.“.

Ústavný súd z príloh (odvolanie z 2. septembra 2003 proti napadnutému rozsudku krajského súdu) zistil, že namietaná okolnosť (povinnosť platiť úroky z úrokov z omeškania) nebola sťažovateľom zahrnutá do odvolania proti napadnutému rozsudku krajského súdu.

Ústavný súd stabilne zdôrazňuje, že nie je ďalšou inštanciou súdneho konania a sťažnosť nie je opravným prostriedkom proti prvostupňovému rozhodnutiu. Dodatočné námietky sťažovateľa, ktoré neboli zahrnuté do odvolania proti rozhodnutiu prvostupňového súdu a ktoré mali a mohli byť uplatnené v riadnom opravnom konaní, nie sú pred ústavným súdom uplatniteľné (podobne napr. IV. ÚS 100/07).

Konanie o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nemôže byť prostriedkom, ktorý by nahradzoval konanie pred príslušnými orgánmi verejnej moci a ktorým by sa umožnilo prihliadnuť na nové skutočnosti alebo dôkazy, ktoré mohli mať vplyv na právoplatné rozhodnutie, proti ktorému sťažnosť smeruje, pritom ale neboli uplatnené vo veci samej. Nevyužitie možnosti uplatniť argumentáciu, ktorá nebola zahrnutá do odvolania proti rozhodnutiu prvostupňového súdu v konaní pred všeobecnými súdmi, nemožno naprávať alebo nahrádzať sťažnosťou v konaní pred ústavným súdom. Sťažovateľ preto, pokiaľ ide

o túto časť jeho sťažnosti, nesplnil základný zákonný predpoklad jej prípustnosti podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (II. ÚS 193/06, IV. ÚS 100/07).

Z uvedeného dôvodu bolo preto potrebné sťažnosť vo vzťahu k predmetnej námietke odmietnuť ako neprípustnú.

Ústavný súd vzhľadom na to po predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť vo vzťahu k napadnutému rozsudku najvyššieho súdu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú a zároveň aj ako neprípustnú.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa aj ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľa uplatnenými v petite jeho sťažnosti a taktiež už neprichádzalo do úvahy zaoberať sa jeho návrhom na odklad vykonateľnosti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 ObdoV/6/2011 z 31. mája 2011 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 17 Cb 10/97-361 z 13. marca 2003.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. januára 2012